

## Oktatási Hivatal

# Kiegészítés az Oktatási Hivatal által kidolgozott Útmutató a pedagógusok minősítési rendszeréhez felhasználói dokumentáció értelmezéséhez

## Gyógypedagógiai nevelés

Szerzők:

Megyeri Józsefné Szabó Ágnes, Papp Gabriella

A szakmai munka koordinátora:

Kotschy Andrásné

Nyelvi lektor:

Antalné Szabó Ágnes, Sályiné Pásztor Judit Szilvia

**A kiadvány az Oktatási Hivatal által a TÁMOP-3.1.5/12-2012-0001 „Pedagógusképzés támogatása” című  
kiemelt uniós projekt keretében készült. A szakmai tartalom kialakításához hozzájárultak:  
Kerekes Balázs projektigazgató, Tóth Mária szakmai vezető, Bessenyeiné Tóth Tünde, Pusztai Katalin  
szakmai szakértők.**

**A kiadvány elektronikus formában a [www.oktatas.hu](http://www.oktatas.hu) weboldalon kerül közzétételre.**

## Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék.....	2
A) Képességháló.....	3
B) Egyéni fejlesztési terv sablonja.....	6
C) Óra/foglalkozásvázlat .....	8
D) Szöveges értékelés minta .....	9
E) A pedagógiai projekt főbb jellemzői .....	11
F) Tanulói portfólió .....	14

## A) Képességháló<sup>1</sup>

Terület egységek	Tartalmi területek	Fejlesztési területek
1. AFFEKTÍV TERÜLET	1.1. Szociabilitás	<i>Szociális kompetencia</i>
		Közösség szokásaihoz, normáihoz való igazodás megtanulása, interiorizálása
		<i>1.1.2. Kapcsolat felnőttekkel</i>
		<i>1.1.3. Kapcsolat osztálytársakkal</i>
	1.2. Érzelmi intelligencia fejlesztése	<i>1.1.4. Közösségben elfoglalt hely</i>
		<i>1.2.1. Frustráció kezelése, tolerancia kialakítása</i>
		<i>1.2.2. Empátia</i>
		<i>1.2.3. Önismeret</i>
		<i>1.2.4. Társismeret</i>
		<i>1.2.5. Emberismeret</i>
2.PSZICHOMOTOROS FUNKCIÓK	2.1. Mozgás	<i>2.1.1. Nagymozgás</i>
		<i>2.1.2. Finommotorika</i>
		<i>2.1.3. Grafomotorium</i>
		<i>2.1.4. Beszédmozgás</i>
	2.2. Orientáció	<i>2.2.1. Testséma</i>
		<i>2.2.2. Téri orientáció</i>
		<i>2.2.3. Időben való tájékozódás</i>
	2.3. Beszéd	<i>2.3.1. Artikulációs mozgások</i>
		<i>2.3.2. Szókincs</i>
		<i>2.3.3. Grammatikai viszonyok</i>
		Főnevek toldalékai
		Igeragozás
		Többes szám
Kettős toldalékolás		
Relációs szókincs		
Az igeikötő jelentésmódosító szerepe		
<i>2.3.4. Mondatalkotás</i>		

oh20pi14

<sup>1</sup> Jenei Andrea gyógypedagógus munkája

		<p>2.3.5. <i>Beszédészlelés</i></p> <p>Szóismétlés</p> <p>Hangsorismétlés</p> <p>Szógyűjtés</p> <p>Szólánc</p> <p>Hangtalálás</p> <p>Hangkeresés</p> <p>Hangidőtartamok</p> <p>Zöngés-zöngétlen</p> <p>Szótagolás</p> <p>Hangokból szóalkotás</p>
		<p>2.3.6. <i>Beszédértés</i></p> <p>Kommunikációs helyzetek</p> <p>Szókincs</p> <p>Visszamondás</p> <p>Értésellenőrzés</p>
3.KOGNITÍV FUNKCIÓK	3.1. Észlelés (diszkrimináció)	3.1.1. <i>Vizuális észlelés</i>
		3.1.2. <i>Auditív észlelés</i>
	3.2. Figyelem (differenciálás)	3.2.1. <i>Vizuális figyelem</i>
		3.2.2. <i>Auditív figyelem</i>
	3.3. Emlékezet	3.3.1. <i>Vizuális emlékezet</i>
		3.3.2. <i>Auditív emlékezet</i>
	3.4. Képzelet	
	3.5. Gondolkodás	3.5.1. <i>Analógiák</i>
		3.5.2. <i>Indukció</i>
		3.5.3. <i>Dedukció</i>
		3.5.4. <i>Rész-egész viszony</i>
		3.5.5. <i>Összehasonlítás</i>
		3.5.6. <i>Főfogalom alá rendezés, csoportosítás</i>
	3.6. Szerialitás	3.6.1.
<i>Tárgyak sorrendje</i>		
<i>Képek sorrendje</i>		
<i>Formák sorrendje</i>		
3.6.2. <i>Hangok sorrendje</i>		
3.6.3. <i>Számok sorrendje</i>		
3.6.4. <i>Szavak sorrendje</i>		
3.6.5. <i>Cselekvések sorrendje</i>		
3.6.6. <i>Ritmusérzék fejlesztése</i>		
3.6.7. <i>Automatizmusok</i>		

	3.7. Intermodalitás	<p>3.7.1. Akusztikus ingerhez vizuális inger</p> <p>3.7.2. Vizuális ingerhez akusztikus inger</p> <p>3.7.3. Taktilis ingerhez vizuális inger</p> <p>3.7.4. Taktilis ingerhez auditív inger</p> <p>3.7.5. Multiszenzoriális</p>
4. ÁLTALÁNOS TÁJÉKOZOTTSÁG		<p>Lakcím</p> <p>Születési dátum</p> <p>Szülők, család fontosabb adatai</p> <p>Vásárlás</p> <p>Csekkbefizetés</p> <p>Idő – az óra</p> <p>Időjárás</p> <p>Étkezés</p> <p>Alvás</p> <p>Napszakok</p> <p>Színek stb.</p>

## B) Egyéni fejlesztési terv sablonja

### **Integráltan és külön nevelt sajátos nevelési igényű óvodások és tanulók számára**

#### **Lehetséges főbb fejlesztendő területek:**

- a szakértői bizottsági vélemény ajánlásai,
- a diagnosztikus mérés tapasztalatai,
- a pedagógus megfigyelései alapján.

#### **Affektív terület:**

- Szociabilitás (kapcsolatok, közösségekben elfoglalt hely, szociális kompetenciák)
- Érzelmi intelligencia (frusztráció, tolerancia, empátia, önismeret, társismeret, emberismeret)

#### **Pszichomotoros funkciók:**

- Mozgás (nagymozgások, finommotorika, grafomotorium, beszédmozgás)
- Orientáció (testséma, téri és időbeli orientációk)
- Beszéd
  - Artikulációs mozgások
  - Szókincs
  - Grammatikai viszonyok (főnevek toldalékai, igeragozás, többes szám, kettős toldalékolás, igeekötők szerepe, relációs szókincs stb.)
  - Mondatalkotás
  - Beszédészlelés (hangsor- és szóismétlés, szógyűjtés, szólancok, hangkeresés, hangtalálás, hangidőtartamok, zöngés-zöngétlen, szótagolás, hangokból szóalkotás, stb.)
  - Beszédmegértés (kommunikációs helyzetek, szókincs, visszamondás, értésellenőrzések stb.)
- Kognitív funkciók
  - Észlelés, diszkrimináció (vizuális, auditív, kinezetikus stb.)
  - Figyelem, differenciálás (vizuális, auditív stb.)
  - Emlékezet (vizuális, auditív stb.)
  - Képzelet
  - Gondolkodás (analógiák, indukció, dedukció, rész-egész, összehasonlítás, osztályozás, csoportosítás, főfogalom alá rendezés stb.)
  - Szerialitás (tárgyak, képek, formák, hangok, szavak, számok, cselekvések sorrendje; ritmusérzék, automatizmusok)
  - Intermodalitás (akusztikus ingerhez – vizuális inger; vizuális ingerhez - akusztikus inger; taktilis ingerhez – vizuális inger; taktilis ingerhez – auditív inger; multiszenzorialitás)

- Általános tájékozottság (saját és a család legfontosabb adatai, családtagok és nevük, lakcím, születési dátum, vásárlás, befizetések, idő – óra használata; időjárás, étkezés, alvás, napszakok, színek stb).

## C) Óra/foglalkozásvázlat

**A pedagógus neve:**

**Műveltségi terület:**

**Tantárgy:**

**Tanítási óra/foglalkozás:**

**Osztály/csoport:**

**Időpont:**

**A tanítási óra/foglalkozás témája:**

**Tantárgyi kapcsolatok:**

Kompetenciák, készségek, képeségek Szintezések	Ismerettartalmak	Feladatok	Szükséges eszközök, anyagok	A végrehajtás módja (módszerek) Tanulásszervezés	Időtartam	Teljesítés kritériuma	Környezeti és egészségnevelési vonatkozások

**Lehetséges mellékletek:**

- Tanulói szintezett/differenciált feladatlapok
- Felhasznált képek, anyagok – forrással megjelölve
- Egyéb segédletek (tanulói ellenőrzési segédletek, szókérték, számegetes, idővonal stb.)

## D) Szöveges értékelés minta

- **Gyermek/tanuló neve**
- **.....évfolyam**
- **Születési hely, idő:**
- **Anyja neve:**
- **Gondviselő:**
- **Lakcím:**
  
- X. Y. testi adottságait tükrözően rendkívül nyugodt, többnyire kiegyensúlyozott kisfiú. Viselkedését csaknem mindig képes az adott helyzetnek és elvárásnak megfelelően szabályozni, érzelemléleke és fantáziája kifejezésében még egyelőre visszafogott.
  
- Saját személyi adatainak, testi jellemzőinek szóbeli leírására kis segítséggel képes. Örvedetes, hogy mindennapi cselekedeteiben, reakcióiban már energikusabb, mint tanév elején. Szeret egyedül tevékenykedni a saját tempójában, de már társaival is szívesen játszik, kooperatív tanulási helyzetekben motivációra együtt dolgozik a többiekkel.
  
- Téri tájékozottsága még bizonytalan, de eszközhasználata, finommozgása egyre ügyesebb. A tanulás iránti lelkesedése, tudásvágya változó, egyre többször sikerül érdeklődését felkelteni aktív szellemi és főképp fizikai tevékenységek iránt.
  
- A felnőttekkel tisztelettudó, gyermektársaival barátságos, az osztályközösség megbecsült tagja.
  
- Rövid és hosszú távú memóriája még fejlesztésre szorul. Figyelme hosszabb távon könnyen elterelődik, a megszerzett információt hiányosan idézi fel, de képes arra, hogy szükség esetén segítséget kérjen. Kommunikációs helyzetben türelmes, kívárja a sorát, inkább aktivizálni kell.
  
- Beszédértése sokat fejlődött, bár a szóbeli közléseket többnyire ismétlés után érti meg. Szókincse kicsit hiányos, fejlesztésre szorul, kiejtése a mássalhangzók (k – g; l – r; s; sz) tiszta ejtése érdekében még logopédiai megsegítést igényel. Szóbeli kifejezőképessége megfelelő. Az összeolvasás technikáját még nem sajátította el, a betűk felismerésében bizonytalan, az értő olvasás nagy nehézséget jelent számára, ezért még nem olvas szívesen. Szívesen hallgat meséket, dramatizálásnál örömmel játssza el a rá osztott szerepeket. Írástechnikai nehézségekkel küzd, tempója még lassú, hamar elfárad, de írásbeli munkái esztétikusak. Önellenőrzésre, önálló hibajavításra még nem képes.

- Számolási készsége fejlesztést igényel: számfogalma 5-ös számkörben stabil, tízes számkörben cselekvéssel, eszközhasználatnál végez műveleteket, alkot halmazokat, mechanikusan számlál tízig. Tud ötös számkörben önállóan, tízes számkörben közvetlen irányítással mennyiségek nagyságviszonyairól összehasonlítást tenni, tárgyakból közvetlen irányítással sorozatot folytatni. Logikai készsége kialakulóban, a halmazok számosságát állításokkal jellemzi. Kombinatív készsége néhány lehetőség előállításáig terjed. Problémamegoldó készsége még egyszerű szöveges feladatok rajzos megoldási kísérletekig terjed.
- A természet jelenségei, értékei iránt rendkívül fogékony, nyitott és érdeklődő, ismeretei, tájékozottsága, következtetési felidézési nehézségei, valamint a gondolkodási műveletek zavarai miatt nem tükrözik motiváltságát. Közvetlen környezetével szemben igényes, testének, ruházatának és eszközeinek épségére, higiéniájára vigyáz. Téri és időbeli orientációi nem mindig pontosak még. Az állatok világában kiemelkedően tájékozott, szívesen lapozgat állatokról készült képeskönyvet, illetve otthon sok természetfilmet néz.
- Technikai jellegű tevékenységek végzése előtt és közben gyakori biztatást és segítséget igényel. Szívesen és eredménnyel vesz részt közös alkotások létrehozásában (kooperatív helyzetek), ilyenkor verbális és nem verbális kommunikációja adekvát és udvarias. Az iskolában megismert anyagok és eszközök használatában néha bizonytalan. Önkiszolgálása, önellátása, szocializációja életkorának megfelelő.
- Szeret rajzolni, festeni, különösen állatok megmintázását végzi szívesen. Még szabadidejében is egyéni szín- és formavilággal teszi ezt, és a produktumot elajándékozta pedagógusainak, társainak.
- Testi képességei, kötőszöveti gyengesége és szívpanaszai miatt gyógytestnevelésben részesül, a testnevelésórákon differenciáltan vesz részt. Gimnasztikai és prevenciós gyakorlatokat bemutatás után hibátlanul végez, a labdakezelés alapjait elsajátította. A térirányokat, viszonyfogalmakat érti, de kivitelezésükben még téveszt. Játék közben vigyáz társai testi épségére, szabálytudattal, sportszerűen viselkedik. Mozgásos – természetesen kímélő – gyermekjátékokban csak erős motivációra vesz részt.
- X. Y. rendkívül muzikális, szeret zenét hallgatni, dallamfelismerése, ritmusérzéke, zenei hallása kiváló. Az ének és a zene komoly pozitív transzferhatást fejt ki fejlődésében, érdemes tehetséggondozás keretében kibontakoztatni képességeit.

## E) A pedagógiai projekt főbb jellemzői<sup>2</sup>

A pedagógiai projekt komplex, alkotó jellegű megismerési és cselekvési egység, amely különösen fejlesztő hatású sajátos nevelési igényű tanulók integrált és külön nevelése folyamatában. Projektszerű oktatásról beszélhetünk egynapos, illetve akár egy tanítási óra keretein belül szervezett munkaformák esetében. Valóságos – tárgyi vagy szellemi – produktum létrehozásának valóságos vagy szimulált (modellált) folyamata. (saját cselekvés céllal és tárggyal) Ovid Jean Declory: „par la vie, pour la vie” /

### ***A pedagógiai projekt:***

- mindig komplex
- tanárok, diákok együttműködése
- kooperativitás, funkcionális kooperáció
- a verbális képességek fölénye megszűnik
- mindenki képességei és motivációi szerint jut szerephez
- a differenciálás eszköze (alul és felül is megtoldani valamivel) + és – képességűek miatt; mennyiség átcsap minőségi paradigmába
- individualizált
- megváltoztatja az idődimenzió szerepét
- lehet hierarchikusan és demokratikusan szervezett
- saját felelősségével arányos feladatok és ezzel arányos jogok
- tárgyi jellegű. produktum és a létrehozó

A pedagógiai projekt: az alkotó ember, a dologhoz való alkotó viszonyulás és az alkotó típusú munkához szükséges képességek nevelésének sajátos műfaja. Közös tervezés, szervezés, végrehajtás, irányítás, értékelés.

### ***A pedagógiai projekt fajtái, kategóriái:***

- a témaválasztás módja
- a projekt tartalma témája
- interdiszciplinaritása
- a tanítási időhöz való viszonyulása
- időtartama
- a résztvevők száma
- produktuma

---

<sup>2</sup> M. Nádasi Mária: A projektoktatás elmélete és gyakorlata (Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége 2010) munkája nyomán

***A témaválasztás módja szerint***

- a pedagógusok hirdetik meg a saját programjaikat
- a gyerekek választanak a felkínáltak közül, vagy ők találják ki
- megadott témára szerveződnek
- a gyerekek választanak a felkínáltak közül, vagy ők találják ki, de szigorúan meghatározott feldolgozási szempontok szerint

***A projekt tartalma témája szerint***

- tananyaghoz, műveltségi területhez kötött
- tankönyvhöz, tananyaghoz, részben kapcsolódó
- tankönyvhöz, tananyaghoz, nem kapcsolódó
- 

***Interdiszciplinaritása alapján***

- szűk tartalmú
- multidiszciplináris

***A tanítási időhöz való viszonyulása alapján***

- a hagyományos órakeret változatlan
- epochális oktatás
- szaktáborok, erdei iskolák, gyermekfoglalkozások, műhelyek, alkotó táborok

***Időtartama alapján***

- rövid távú 1-2 nap, de egy hétnél rövidebb (20-30 perc spontán – óvoda)
- középtávú 1-2 hét – témahét
- hosszú távú, többhetes projektek

***A résztvevők száma szerint***

- egyéni
- kiscsoportos, team
- közép- és
- nagy létszámú

***Produktum alapján***

- tárgy, modell, játék
- írásmű
- színpadi előadás, videó vagy magnófelvétel, kiállítás

- rendezvény, rendezvénysorozat, kirándulás
- nyilvános vita, tárgyalás
- ezek kombinációja

## F) Tanulói portfólió<sup>3</sup>

**A gyermek neve:**

**A szakértői vélemény száma:**

**Egyéni azonosítói: (szül. hely, idő, anyja neve)**

**Osztályfoka:**

**A gyógypedagógus (ok) neve:**

**20..../20...tanév**

*Intézmény adatai, logója*

**A tanulói portfólió tartalma tanévenként:**

- Szakértői vélemény (ek)
- Kontrollvizsgálati vélemény (ek)
- Diagnosztikus mérések
- Szummatív mérések
- Egyéni fejlesztési tervek
- Szöveges értékelések, pedagógiai jellemzések
- A tanuló (kedvenc) munkái
- Egyéb (a gyermek, a szülő és a pedagógus megegyezése alapján)

---

<sup>3</sup> Forrás: Jenei Andrea és a Prizma EGYMI utazó gyógypedagógusai